

**Przedmiotowy System Oceniania z języka polskiego
dla klasy VI SP na rok szkolny 2015/16**

Zespół Szkół Nr 2 w Bieczu

nauczyciel uczący: Agnieszka Pyznar

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY VI

niedostateczny

- poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy szóstej uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych
- uczeń nie potrafi wykonać zadań o niewielkim poziomie trudności

dopuszczający

- poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy szóstej umożliwia osiągnięcie celów polonistycznych
- uczeń potrafi wykonać zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim poziomie trudności

dostateczny

- poziom zdobytych umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy szóstej pozwala na rozwijanie kompetencji ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej
- uczeń wykonuje zadania teoretyczne i praktyczne typowe, o średnim poziomie trudności ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej

dobry

- uczeń poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne i praktyczne

bardzo dobry

- uczeń sprawnie się posługuje zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, potrafi zastosować poznaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach

celujący

- uczeń biegłe się posługuje zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych objętych programem nauczania i wynikających z podstawy programowej, proponuje rozwiązania nietypowe; jest twórczy, rozwija własne uzdolnienia

SZCZEGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY VI

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

I. **ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI**

SŁUCHANIE

- skupia uwagę na prostych wypowiedziach innych osób
- reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą)
- rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, zawiadomienie, ogłoszenie, instrukcję, w tym przepis
- wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym niedługim tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej, i uzupełnia różne typy notatek graficznych o te informacje
- rozumie ogólny sens słuchanych utworów
- rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów
- dostrzega etyczny wymiar języka (prawdę, kłamstwo, przemilczanie informacji, brutalizację wypowiedzi)
- rozpoznaje manipulację

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji (autor, narrator, czytelnik, słuchacz)
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, zawiadomienie, instrukcję, ogłoszenie, w tym przepis
- wskazuje najważniejsze informacje w przeczytanym tekście, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost, i uzupełnia na podstawie czytanego tekstu różne typy notatek graficznych o te informacje
- wskazuje części składowe wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- rozumie ogólny sens czytanych utworów
- określa nastrój wypowiedzi
- wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście, w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz

- rozpoznaje manipulację
- rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorcę
- stara się czytać teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, wyróżnia pauzą koniec wypowiedzenia
- rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot)
- rozpoznaje w wypowiedziach podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik)
- rozpoznaje zdanie pojedyncze i zdanie złożone
- wskazuje cudzość

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- sprawdza pisownię wyrazów w słowniku ortograficznym
- wyszukuje synonimy w słowniku wyrazów bliskoznacznych
- wybiera proste informacje z hasła encyklopedycznego, poradnika, leksykonu, czasopisma, podanej strony internetowej

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- mówi o swoich reakcjach czytelniczych
- porównuje swoje wrażenia związane z odbiorem innych tekstów
- wyraża swój stosunek do postaci
- odróżnia fikcję od rzeczywistości
- rozpoznaje typowe elementy fikcji, charakterystyczne dla poznanych gatunków
- odróżnia elementy fantastyczne od realistycznych w baśniach, legendach, mitach, bajkach, opowiadaniach, powieściach
- odróżnia autora od osoby mówiącej w tekście literackim
- charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi
- określa najważniejsze elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia,
- omawia akcję
- wyodrębnia w utworze epickim wydarzenia układające się w wątki
- rozpoznaje baśń, legendę, bajkę, mit, powieść, opowiadanie, komiks, fraszkę, wiersz, przysłowie
- rozpoznaje wers, strofę, rym, refren, rytm
- odróżnia wiersz rymowany od nierymowanego (białego)
- rozpoznaje przenośnię, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie
- wyodrębnia film, program informacyjny, program rozrywkowy, spektakl teatralny spośród innych przekazów i tekstów kultury oraz potrafi nazwać ich tworzywo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa)
- odczytuje informacje z plakatu teatralnego

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem
- formułuje proste pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym
- w rozmowie zadaje pytania uzupełniające
- wypowiada komunikaty zawierające proste informacje
- wyraża wprost swoje intencje
- odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie, zaproszenie, instrukcję, gratulacje, życzenia, przekonać, zachęcić, przestrzec
- stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu
- za pomocą prostych zdań opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę
- za pomocą prostych zdań opisuje obraz, ilustrację, plakat, fotografię
- wygłasza tekst utworu z pamięci (teksty poetyckie, fragmenty prozy)

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu
- zna podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó – u, rz – ż, ch – h
- tworzy proste wypowiedzi oraz notatki na podany temat
- uzupełnia prosty schemat, tabelę
- zna podstawowe zasady układu graficznego listu prywatnego i oficjalnego, dialogu, zaproszenia, ogłoszenia, planu ramowego i szczegółowego wypowiedzi i z pomocą nauczyciela zapisuje list, dialog, układu plan ramowy i szczegółowy wypowiedzi, redaguje zaproszenie, ogłoszenie, instrukcję, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej, proste sprawozdanie
- zapisuje kilkudzaniowe opowiadanie odtwórcze z dialogiem
- za pomocą prostych zdań tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci
- za pomocą prostych zdań tworzy opis obrazu, ilustracji, plakatu, fotografii
- stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (np. dobiera wyrazy bliskoznaczne), składni (konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu), fleksji (stosuje czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i przysłówki w zdaniu), fonetyki (dzieli wyrazy przy przenoszeniu do następnej linii, zna sposoby oznaczania miękkości głosek, zauważa różnicę między wymową a zapisem samogłosek ustnych, dźwięcznych i bezdźwięcznych)
- stara się dbać o estetykę zapisu wypowiedzi

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH

INFORMACJI

SŁUCHANIE

- słucha innych, uczestniczy w rozmowie oraz innych sytuacjach komunikacyjnych (zadaje pytania, odpowiada, instruuje, gratuluje, zaprasza, przeprasza)
- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu
- tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkuzdaniowej wypowiedzi, planu
- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu
- rozpoznaje proste intencje niewyrażone wprost
- wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście, w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz
- rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne i literackie
- na podstawie intonacji odróżnia wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające
- rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorcę
- odróżnia fakty od opinii, wskazuje elementy perswazji

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi
- określa temat i główną myśl tekstu
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych
- wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- wskazuje cytaty
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- rozpoznaje cechy zaproszenia, życzeń, zawiadomienia, ogłoszenia, instrukcji, przepisu
- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu, wskazuje morał wyrażony wprost
- rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne, literackie, reklamowe
- rozumie funkcję znaków interpunkcyjnych (kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu), akapitów i marginesów w tekście prozatorskim
- wskazuje wersy, strofy, rymy w tekstach poetyckich
- poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów
- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych
- rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot, dopełnienie, przydawka, okolicznik)
- odróżnia zdanie pojedyncze od zdania złożonego, zdanie pojedyncze rozwinięte od zdania nierozwiniętego
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, rodzajów gramatycznych (rzeczownik, przymiotnik, zaimek w związku z rzeczownikiem), osób, czasów i rodzajów gramatycznych (czasownik), określa stopień przymiotnika i przysłówka
- posługuje się alfabetem, uwzględnia różnice między zapisem a wymową samogłosek nosowych, głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, oznacza miękkość głosek

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wybiera odpowiednie informacje ze słownika ortograficznego, słownika wyrazów bliskoznacznych, szkolnego słownika języka polskiego, słownika frazeologicznego
- korzysta z encyklopedii, czasopisma, stron internetowych, leksykonu, poradnika

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- nazywa swoje reakcje czytelnicze
- dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe
- nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątki
- wyodrębnia wątki
- wskazuje elementy akcji
- wskazuje w utworze cechy baśni, legendy, bajki, mitu, opowiadania, powieści, wiersza, fraszki, komiksu
- rozpoznaje przysłowie
- wskazuje w tekście porównanie, przenośnię, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie
- posługuje się terminami: wiersz rymowany i nierymowany (biały)
- wyodrębnia film spośród innych dziedzin sztuki
- zna pojęcia: gra aktorska, dekoracja, kostiumy, rekwizyty, inscenizacja, scena, widownia, kurtyna, kulisy, próba, program teatralny, afisz, ujęcie, kadr, plan
- przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada
- odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym)
- odczytuje przesłanie baśni, odczytuje morał bajek, zauważa metaforyczny charakter mitu
- odczytuje informacje z plakatu teatralnego

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzi prostych i rozwiniętych, stosuje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- formułuje pytania zamknięte i otwarte
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- wypowiada się w kilku logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą
- stosuje zwroty grzecznościowe i odpowiednie konstrukcje składniowe (np. tryb przypuszczający) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- składa życzenia, gratulacje, instruuje, przekonuje, zachęca, przestrzega

- wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne
- opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, fotografię, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażeń przyimkowych)
- dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne
- recytuje utwór poetycki, oddając jego ogólny nastrój i sens
- stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych
- posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem, postawą ciała)

PISANIE

- stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- poprawnie zapisuje *nie* z różnymi częściami mowy
- poprawnie zapisuje wyrażenia przyimkowe
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki
- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym
- używa wypowiedzi pojedynczych i złożonych, stosuje przecinki
- w zależności do adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- samodzielnie zapisuje dialog
- dzieli wypowiedzi na części kompozycyjne (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- buduje ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi
- układa opowiadanie odtwórcze z dialogiem oraz z elementami opisu, krótką relację, proste sprawozdanie, zaproszenie, ogłoszenie, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej, regulamin
- redaguje notatkę w formie prostego schematu, tabeli, planu
- zapisuje instrukcję z uwzględnieniem sformułowań wskazujących na kolejność wykonywanych czynności
- tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, obrazu, ilustracji, fotografii, plakatu, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażeń przyimkowych)
- w liście prywatnym i oficjalnym, dialogu, zaproszeniu i ogłoszeniu stosuje odpowiedni układ graficzny
- stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wykorzystuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonym tekście), składni (konstruuje zdania pojedyncze proste i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone, używa różnych typów wypowiedzi: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych; łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenia złożone, rozdziela przecinkiem wypowiedzenia składowe w wypowiedzeniu złożonym), fleksji (używa poprawnych form gramatycznych czasowników, rzeczowników, przymiotników, zaimków, liczebników; poprawnie zapisuje formy bezokoliczników oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego czasowników w czasie przyszłym i

przeszłym)

- stosuje zasady estetycznego zapisu tekstu

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

I. **ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI**

SŁUCHANIE

- koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych oraz odtwarzanych utworów
- w typowych sytuacjach komunikacyjnych cytuje wypowiedzi innych, wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych
- właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu (również te niewyrażone wprost)
 - na podstawie słuchanego tekstu tworzy notatkę, pisze krótkie streszczenie
 - odróżnia wypowiedzi literackie od informacyjnych i reklamowych
 - dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy
 - odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich (omawia przesłanie baśni, objaśnia morał bajki, wyjaśnia metaforyczny charakter mitu)
 - rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorców
 - na podstawie intonacji odróżnia zdania neutralne od wykrzyknikowych

CZYTANIE

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio
- rozumie funkcję akapitu i cytatu w wypowiedzi
- objaśnia przenośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi
- odróżnia teksty literackie od informacyjnych i reklamowych
- dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy
- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne w zaproszeniach, życzeniach, gratulacjach, ogłoszeniach, zawiadomieniach, instrukcjach, przepisach
- głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji i intonacji, wprowadza pauzę
- wskazuje różnice między rzeczownikami, czasownikami, przymiotnikami, liczebnikami, zaimkami, przyimkami i spójnikami
- rozpoznaje w tekście zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte, pojedyncze i złożone (współrzędnie i podrzędnie)
- rozpoznaje równoważnik zdania
- wydziela w zdaniu grupę podmiotu i orzeczenia
- rozpoznaje zdania bezpodmiotowe
- ustala stosunki nadrzędno-podrzędne i współrzędne z zdaniem pojedynczym
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, osób, rodzajów; odróżnia formy osobowe czasowników od nieosobowych (bezokolicznik, formy zakończone na -no, -to)
- odróżnia wyrazy gwarowe od potocznych

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wie, jakiego typu informacje zawierają słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych, słownik frazeologiczny i umiejętnie je stosuje
- wybiera informacje niewyrażone wprost z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- uzasadnia swoje reakcje czytelnicze
- porównuje swoje wrażenia związane z odbiorem innych tekstów kultury
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątek
- rozpoznaje typowe elementy fikcji, charakterystyczne dla poznanych gatunków
- omawia zależność osoby mówiącej (narratora, podmiotu lirycznego) i świata ukazanego w utworze
- posługuje się pojęciami: akcja, fabuła, związek przyczynowo-skutkowy
- omawia powiązania między częściami tekstu (rozdział, podrozdział) w dłuższym utworze prozatorskim, np. w opowiadaniu, powieści
- identyfikuje baśń, legendę, mit, bajkę, komiks, opowiadanie, powieść, fraszkę, wiersz, przysłowie
- omawia akcje w utworze dramatycznym
- rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu, rytmu oraz objaśnia znaczenie i funkcję środków poetyckich, takich jak: przenośnia, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie
- dostrzega zależność między zastosowanymi w utworze środkami stylistycznymi a treścią
- rozumie funkcję akapitu jako logicznie wyodrębnionej całości w tekście
- wyodrębnia elementy dzieła filmowego, zna główne etapy powstawania filmu i przedstawienia, rozumie pojęcie adaptacji
- określa zadania twórców dzieła filmowego – aktora, reżysera, scenarzysty
- określa zadania twórców dzieła teatralnego – aktora, reżysera, dekoratora, suflera
- posługuje się pojęciami z zakresu sztuki filmowej, np. kadr, scena, plan
- posługuje się pojęciami związanymi z przedstawieniem teatralnym i sztuką teatralną
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada
- konfrontuje sytuację bohaterów z własnym doświadczeniem
- odczytuje przesłanie utworu

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- dostosowuje sposób wyrażania się do sytuacji komunikacyjnej, takiej jak: podziękowanie, przemówienie, wystąpienie

- przedstawia własne zdanie w rozmowie
- przestrzega zasad kulturalnej rozmowy
- dyskutuje na wybrany temat
- świadomie dobiera wypowiedzenia, by osiągnąć zamierzony cel (np. zachęcić, przekonać, przestrzec)
- tworzy spójne, logiczne wypowiedzi
- świadomie dobiera intonację zdaniową
- udziela odpowiedzi w formie krótkiej wypowiedzi
- uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami; łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe w zdaniu
- wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń
- wyjaśnia motywy postępowania postaci
- gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw
- wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki i wyrażenia przymikowe
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, fotografię, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia, poprawnie używa odpowiedniego stopnia przymiotnika i przysłówka)
- objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów
- odróżnia wyrazy pokrewne od synonimów
- umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wzbogaca tworzony tekst wyrazami bliskoznacznymi i przeciwstawnymi), składni (stosuje różnorodne typy zdań: pojedyncze i złożone; stosuje odpowiedni szyk wyrazów w zdaniu; celowo używa różnych typów wypowiedzi: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji), fleksji (używa odmiennych części mowy w poprawnych formach), wygłasza tekst poetycki z pamięci, posługując się pauzą, barwą głosu; zwraca uwagę na ważne treści tekstu
 - stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzi

PISANIE

- stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji, poprawnie używa i zapisuje formy nieosobowe czasownika
- w kilkuzdaniowych wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji
- w tekstach świadomie stosuje wyrazy bliskoznaczne, zastępuje powtarzające się w tekście wyrazy odpowiednimi zaimkami
- w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw
- układa życzenia, gratulacje, zapisuje przepis, instrukcję, ogłoszenie, zawiadomienie, zaproszenie
- stosuje akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- pisze logiczne i uporządkowane pod względem chronologicznym opowiadanie, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo

- czasowe; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń (pamiętnik, dziennik)
- zapisuje dialog w opowiadaniu
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, fotografię, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia)
- opisując obraz, rzeźbę, ilustrację, plakat, fotografię; stosuje podstawowe słownictwo charakterystyczne dla danej dziedziny sztuki
- dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi, potrafi ustosunkować się do wypowiedzi innych oraz nawiązać do nich podczas własnej wypowiedzi
- uzasadnia swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu
- nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi, w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii

CZYTANIE

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi np. opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych i wykorzystuje je w odczytaniu znaczeń dosłownych i przerośnych
- wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce
 - nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi
 - nazywa osobę mówiącą w tekście w zależności od rodzaju utworu (podmiot liryczny, narrator)
 - w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii
 - wskazuje typowe elementy stylistyczne i graficzne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, zawiadomieniach, instrukcjach, przepisach
 - dostrzega relacje między takimi elementami konstrukcji, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapity
 - głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu
 - interpretuje głosowo wybrane fragmenty prozy
 - rozumie funkcje użytych w tekście zdań pojedynczych rozwiniętych i nierozwiniętych, pojedynczych i złożonych, równoważników zdań
 - rozumie funkcję użytych form przypadków, liczb, osób, czasów w tekstach literackich, użytkowych, reklamowych

- wykorzystuje wiedzę o języku podczas analizy różnych tekstów kultury

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- w zależności od celu poszukiwań świadomie wybiera odpowiedni słownik (słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych, słownik frazeologiczny)
- konfrontuje ze sobą informacje zgromadzone na podstawie różnych źródeł

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- konfrontuje swoje reakcje czytelnicze z innymi odbiorcami
- charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi
- objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim oraz środków stylistycznych w utworze poetyckim (w tym rozróżnia ożywienie i uosobienie jako rodzaje przenośni)
- omawia funkcje elementów realistycznych i fantastycznych w: baśniach, legendach, mitach, bajkach, opowiadaniu, powieści
- wykorzystuje wiedzę na temat wersu, zwrotki, rymu, rytmu, refrenu do interpretacji utworu
- nazywa elementy świata przedstawionego w utworze dramatycznym
- rozumie powiązania między częściami utworu dramatycznego (akt, scena)
- dostrzega zależność między rodzajem i funkcją komunikatu a jego odbiorcą (programy edukacyjne, rozrywkowe, informacyjne, reklamy)
- wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych programy informacyjne, rozrywkowe, reklamy; dostrzega różnice między celem tych programów
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada; konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- tworzy wypowiedź zróżnicowaną stylistycznie w zależności od intencji nadawcy, sytuacji komunikacyjnej i rodzaju adresata
- tworzy wypowiedź zróżnicowaną ze względu na funkcję komunikatu (ekspresywna, impresywna, poetycka)
- uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, cytuje, stosuje się do reguł grzecznościowych
- rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego
- zadaje pytania alternatywne (przedstawia rozmówcy dwie możliwości rozwiązania problemu)
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
- w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje

frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką

- posługuje się przysłowiami i powiedzeniami regionalnymi
- poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła
- interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania
- zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu
- wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi
- wykorzystuje wiedzę o częściach mowy podczas tworzenia własnej wypowiedzi
- dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka

PISANIE

- potrafi zastosować reguły ortograficzne w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach pochodnych i rodzinie wyrazów, pisowni *nie* w przeciwstawieniach)
 - przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, a także zdania w równoważniki zdań i odwrotnie – odpowiednio do przyjętego celu
 - wprowadza i przekształca różne typy wypowiedzi w zależności od celu i intencji wypowiedzi (zdania pojedyncze i złożone, równoważniki zdań)
 - komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji
 - uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury
 - udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
 - w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką
 - komponuje i przekształca plan wypowiedzi
 - pisze opowiadanie twórcze, list z perspektywy bohatera, baśń, sprawozdanie
 - świadomie wprowadza dialog, słownictwo opisujące przeżycia bohaterów jako element ożywiający akcję
 - tworzy folder, charakterystykę, komiks
 - w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła
 - sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, odpowiednio dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej), składni (tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawną interpunkcję wypowiedzi złożonych, wydziela przecinkiem lub wpisuje w nawias wypowiedzenia wtrącone), fleksji (w wypowiedziach stosuje w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, w tym poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym), fonetyki (biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je

- w poprawnym zapisie wyrazów)
- dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- w rozmowie i innych sytuacjach komunikacyjnych celowo odwołuje się do wypowiedzi innych osób
- dokonuje selekcji informacji w celu wykorzystania ich w sytuacjach nietypowych
- dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym

CZYTANIE

- czyta ze zrozumieniem na poziomie krytyczno twórczym teksty spoza listy lektur
- interpretuje utwory poetyckie i prozatorskie

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wybiera i wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych) we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym lub oceniającym

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich, poetyckich, dramatycznych
- wskazuje elementy baśni, legendy, bajki, mitu w innych tekstach kultury oraz odnajduje i omawia nawiązania do tego typu utworów we współczesnych tekstach kultury, np. opowiadaniach, powieściach, reklamach, oraz w języku, np. we frazeologii
- odnosi się do postaw bohaterów fikcyjnych i opisuje otaczającą ich rzeczywistość
- dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- przedstawia własne stanowisko w związku ze sposobem rozwiązania problemu, wykonania zadania, formułuje twórcze uwagi
- podejmuje rozmowę na temat przeczytanej lektury, dzieła także spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania w klasie szóstej; omawia je w odniesieniu do innych dzieł także spoza kanonu lektur
- interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych

PISANIE

- tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym ujęciem tematu, pomysłową formą, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych
- wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi
- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki .
-

W celu sprawdzenia wiadomości i osiągnięć edukacyjnych ucznia ustala się następujące formy oceniania:

1) kontrola ustna:

- a) **odpowiedź** obejmująca materiał nie więcej niż z trzech jednostek tematycznych,
- b) **odpowiedź** podczas lekcji powtórzeniowych.

2) kontrola pisemna:

- a) **kartkówka** - krótka praca pisemna przeprowadzona z jednej jednostki tematycznej, nie więcej jednak niż z 3 ostatnich lekcji.
- b) **sprawdzian** - praca pisemna więcej niż z trzech jednostek tematycznych (wpis ocen do dziennika kolorem czerwonym).
- c) **praca klasowa** - praca pisemna jedno lub dwugodzinna po zrealizowaniu materiału z danego działu lub omówieniu danej lektury (wpis ocen do dziennika kolorem czerwonym).
- d) **praca semestralna** - podsumowująca wyniki nauczania na danym poziomie (wpis ocen do dziennika kolorem czerwonym),
- e) **test** - praca pisemna przeprowadzana w postaci zadań/pytań otwartych, wielokrotnego wyboru lub innej formie ustalonej przez nauczyciela,
- f) **test diagnozujący** - praca pisemna przeprowadzana na początku roku szkolnego w postaci zadań/pytań otwartych, wielokrotnego wyboru lub innej formie ustalonej przez nauczyciela.

3) kontrola i ocena prac domowych,

4) aktywność i zaangażowanie w procesie dydaktycznym (zadania dodatkowe, konkursy, projekty)

Sprawdzanie wiadomości i umiejętności ucznia.

1. Każdy dział programowy z nauki o języku kończy się testem lub pracą klasową.
2. Prace klasowe, sprawdziany z nauki o języku, sprawdziany ortograficzne, dyktanda są obowiązkowe i zapowiadane z tygodniowym wyprzedzeniem. Podany jest także zakres sprawdzanych wiadomości i umiejętności.
3. Ocenie podlegać może pisemna praca samodzielna ucznia na lekcji związana z tematem omawianych zagadnień, której poziom trudności dostosowany jest do zdobytych już wcześniej umiejętności ucznia.
4. Sprawdzian (kartkówka) trwający nie dłużej niż 15 min, nie musi być zapowiadany. Zakres sprawdzania nim stopnia opanowania materiału jest następujący:
 - a) wiadomości z 3 ostatnich lekcji;
 - b) sprawdzenie jakości wykonania pracy domowej;
 - c) krótkie zestawy zadań do pracy z tekstem;
 - d) drobne kartkówki ortograficzne w związku z bieżącym tematem;
 - e) testy ze znajomości lektury (w dniu jej omawiania).
5. Sprawdzian obejmujący zakres wiedzy i umiejętności szerszy niż trzy ostatnie tematy jest zapowiadany z tygodniowym wyprzedzeniem.
6. Uczeń jest zobowiązany przychodzić na lekcje przygotowany, przez co rozumie się:
 - a) posiadanie zeszytu, podręcznika, wymaganych pomocy naukowych,
 - b) przestrzeganie ustalonych zasad i porządku w czasie trwania lekcji,
 - c) znajomość materiału z trzech ostatnich lekcji,

d) wykonanie pracy domowej ,

e) przeczytanie zadanego przez nauczyciela tekstu literackiego.

7. Na każdej lekcji sprawdzane są ilościowo prace domowe, zaś jakościowo w miarę potrzeb.

8. Pisemne prace domowe uczeń jest zobowiązany oddać w ustalonym terminie. Nieoddanie pracy skutkuje oceną niedostateczną.

9. Pracą domową jest również przeczytanie tekstu literackiego. Niewykonanie takiej pracy skutkuje oceną niedostateczną.

10. Prace pisemne muszą być napisane czytelnie, a zeszyty przedmiotowe prowadzone estetycznie.

11. Uczeń ma obowiązek uzupełnienia notatek (także zadań domowych) za czas swojej nieobecności w terminie ustalonym z nauczycielem.

12. Uczeń może poprawiać oceny z pisemnych prac klasowych, sprawdzianów, odpowiedzi ustnych w terminie uzgodnionym z nauczycielem.

Opracowanie: Agnieszka Pyznar